

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสถานการณ์ปัจจุบัน โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทำให้ปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อคนเรามีไม่เพียงพอกับความต้องการ มนุษย์ต้องดิ้นรนเพื่อการอยู่รอดมากขึ้น ซึ่งแต่ละคนมีวิธีการที่แตกต่างกันไป บุคคลส่วนหนึ่งเลือกใช้วิธีการแข่งขันมุ่งประโยชน์แก่ตนเองอย่างสูงสุดโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อบุคคลอื่นที่อยู่ร่วมกับเรา แต่ถ้าหากบุคคลเลือกที่จะใช้วิธีการร่วมมือกันแทนการแข่งขันก็จะทำให้สังคมนั้นมีการสร้างสรรค์และพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้า มีความน่าอยู่ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

การร่วมมือ เป็นสถานการณ์ที่จะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความไว้วางใจกัน มีความเข้าใจกัน และในด้านการเรียนการสอนนั้น การร่วมมือสามารถก่อให้เกิดผลดีหลายประการ เช่น

1) กรณีที่ให้ให้นักเรียนช่วยเหลือกันในการเรียน เช่นให้อธิบายความรู้ความเข้าใจในวิชาต่าง ๆ ให้แก่กัน นักเรียนที่เป็นผู้อธิบายถ่ายทอดความรู้ ก็จะมีภาคภูมิใจในตัวเอง มีความเชื่อมั่นในทักษะและความสามารถที่ตนมีอยู่ มีเจตคติต่อตนเองในทางบวก และนักเรียนที่เป็นผู้รับความรู้ก็จะพัฒนาความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการเรียนได้

2) การร่วมมือกันจะทำให้ให้นักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีความสนิทสนมชอบพอกันมากขึ้น

3) การร่วมมือกันจะทำให้ให้นักเรียนสนใจยอมรับคุณค่าและความสามารถของกันและกันมากขึ้น ทั้งนี้โดยเป็นผลจากการที่ได้รู้จักกันดีขึ้นได้เห็นความสามารถของกันและกันจากการที่ได้ทำงานร่วมกัน

4) การร่วมมือกันในชั้นเรียนและในโรงเรียน จะทำให้นักเรียนและครูมีเจตคติทางบวกต่อชั้นเรียน โรงเรียน เพื่อนร่วมชั้นเรียนและเพื่อนร่วมงานอื่นจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและการทำงานของครูด้วย

ในการที่นักเรียนต้องเรียนร่วมกัน ถ้าสมาชิกในกลุ่มมีความพร้อมเพรียง และร่วมมือกัน

เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการเรียนแล้วการเรียนนั้นย่อมมีประสิทธิภาพ แต่ถ้านักเรียนขาดความสามัคคี มีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นและมุ่งประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมแล้วนักเรียนก็จะไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนที่ได้วางไว้ได้ การร่วมมือกันก่อให้เกิดผลดังกล่าวได้ เพราะการเรียนหรือการทำงานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยมีเป้าหมายที่ร่วมกันอยู่ จะเป็นสภาพการเรียนการทำงานที่มีการสนับสนุนส่งเสริม และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สถานการณ์เช่นนี้จะทำให้เด็กนักเรียนที่เรียนไม่เก่งมีโอกาสรับปรุงการเรียนและการทำงานของตนโดยอาศัยการช่วยเหลือสนับสนุนจากคนอื่น ๆ อันจะเป็นผลให้นักเรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จได้มากขึ้นเมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จก็จะรู้สึกว่าคุณค่ามีความสามารถ มีความภาคภูมิใจ มีเจตคติทางบวกต่อตนเองต่อเพื่อนและครู ซึ่งจะให้นักเรียนผู้นั้นเต็มใจให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนๆ เช่นเดียวกับที่ตนได้รับ

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นเด็กที่เริ่มก้าวเข้าสู่ "วัยรุ่น" หรือบางคนเรียกว่า "วัยแห่งพายุบุแคม" โดยทั่วไปเด็กวัยนี้มักจะพบกับความยุ่งยากสับสนในใจจากการที่ได้พบกับความแตกต่างของโลกในอุดมคติกับโลกแห่งความเป็นจริง เช่น พบความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่ได้รับการสอนกับความเป็นจริง เช่น วัยรุ่นได้รับการสอนว่า ค่านิยมที่ควรถือปฏิบัติคือ เป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ในสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวนักเรียนมักจะพบเหตุการณ์ที่แสดงความโหดร้ายทารุณ การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นซึ่งเป็นการปลูกฝังค่านิยมในการแข่งขัน สุพัตรา(2534) ได้กล่าวไว้ว่ามนุษย์ต่างจากสัตว์อื่นในแง่ที่ต้องได้รับการขัดเกลารอบรมสั่งสอนตั้งแต่เกิดจนตาย การขัดเกลากายทางสังคมเป็นการที่มนุษย์เรียนรู้ยอมรับค่านิยม กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อจะได้มีสภาพภาพและปฏิบัติบทบาทต่าง ๆ ตามที่สังคมต้องการ วัยที่สำคัญต่อการอบรมสั่งสอนให้รู้ระเบียบสังคมมากที่สุด ได้แก่

- 1) การอบรมสั่งสอนในระบะที่เป็นเด็ก (socializing the child)
- 2) การอบรมสั่งสอนในระบะที่ยังเป็นวัยรุ่น (socializing the youth)

การขัดเกลากายในระบะที่ยังเป็นวัยรุ่น เป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กมากที่สุดวัยหนึ่ง วัยรุ่นเป็นวัยที่ผ่านการอบรม (การขัดเกลากาย) มามากพอที่จะได้เรียนรู้หรือเข้าใจกฎเกณฑ์สังคม เด็กในวัยรุ่นนี้จะได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน ฯลฯ ความต้องการของเด็กวัยรุ่นส่วนมากจะคล้ายๆกับความต้องการในวัยเด็ก ความต้องการที่เพิ่มจากเด็กที่เด่นชัดมาก คือความต้องการที่จะให้เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน เด็กวัยรุ่นจะคิดว่าการยอมรับจากเพื่อนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของเขา นอกจากนี้วัยรุ่นยังต้องการความเป็นอิสระจากผู้ปกครอง อาจแสดงออกมาในรูปของการต่อต้านกฎระเบียบ ข้อยับคับต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป เด็กวัยรุ่นต้องการให้ผู้ใหญ่เข้าใจ ยอมรับว่าเขาเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่ง การอบรมเด็กในวัยนี้ พ่อ-แม่ ครู อาจารย์ ฯลฯ อาจพบปัญหาในการอบรมถ้าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจ

ตัวเขาดีพอ วิทยาลัยเป็นวิทยาลัยที่พบปะกับคนหลายกลุ่มทำให้เขาสามารถเลือกคิดว่าจะเอาใครเป็นหลัก พ่อ-แม่ ครู อาจารย์ ควรปรับปรุงท่าทีของตัวเองเพื่อการอบรมสั่งสอนวิทยาลัยให้ได้ผลประโยชน์ต่อวิทยาลัยต่อไป ผู้วิจัยเชื่อว่าถ้าได้มีการส่งเสริมให้นักเรียนวิทยาลัยมีกิจกรรมที่ต้องทำงานร่วมกันอยู่เสมอ ๆ ก็จะสามารถถ่ายทอดลักษณะการร่วมมือออกไปสู่ระบบสังคมภายนอกต่อไป

ศรีสะเกษเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ราชได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัด ซึ่งคิดจากมูลค่าผลผลิตทั้งหมดในปี พ.ศ.2528 มีจำนวน 6,483 บาท/คน ซึ่งเป็นราชได้เฉลี่ยต่ำที่สุดของประเทศและการขาดโปรตีนและพลังงานในเด็กมีอัตราสูงที่สุดในปี พ.ศ. 2525 คือคิดเป็นร้อยละ 67.9 และในปี พ.ศ.2529 คิดเป็นร้อยละ 33.9 นอกจากนี้สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ (2528 อ้างถึงใน สุมลรัตน์ , 2531) ได้กล่าวถึงคุณภาพการศึกษาของเด็กจังหวัดศรีสะเกษว่า มีเด็กเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนอยู่ในอัตราต่ำสุดของประเทศ คือร้อยละ 23

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ประกอบอาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ ส่อมมีส่วนเกี่ยวข้องในการช่วยยกระดับการศึกษาของนักเรียนในจังหวัดนี้ให้ดีขึ้น ซึ่งถ้าสามารถพัฒนาการศึกษาของนักเรียนได้แล้ว การแก้ปัญหาในด้านอื่น ๆ ก็จะทำได้ง่ายขึ้น จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการร่วมมือในการเรียนที่ผ่านมาพบว่า นักเรียนที่ร่วมมือกันในการเรียนจะประสบผลสำเร็จในการเรียนเพิ่มขึ้นและถ้าหากครูผู้สอนทราบว่าปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการร่วมมือในการเรียน ครูก็จะสามารถส่งเสริมการร่วมมือในการเรียนเพิ่มขึ้น และจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาปรากฏว่ายังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาเกี่ยวกับ "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดศรีสะเกษ" มาก่อน จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเลือกศึกษา "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือในการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจังหวัดศรีสะเกษ"

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือในการเรียนของนักเรียน

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือในการเรียนของนักเรียน ที่มีเพศ ระดับชั้นที่เรียน ขนาดโรงเรียนที่ศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 นักเรียนที่มีเพศต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือในการเรียนแตกต่างกัน

1.3.2 นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือในการเรียนแตกต่างกัน

1.3.3 นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือในการเรียนแตกต่างกัน

1.3.4 นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือในการเรียนแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตในการวิจัย

1.4.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2537 จำนวน 40,496 คน

1.4.2 การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือในการเรียนของนักเรียนในด้านผู้ร่วมงานหรือผู้ร่วมทำกิจกรรม ด้านรางวัลหรือเครื่องล่อ ด้านจุดมุ่งหมายในการทำกิจกรรม ด้านลักษณะของกิจกรรมและด้านเงื่อนไขที่ได้รับตามความคิดเห็นของนักเรียน

1.4.3 ตัวแปรที่จะศึกษา

1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

- (1) เพศ
- (2) ระดับชั้น
- (3) ขนาดโรงเรียน
- (4) ฐานะทางเศรษฐกิจ

2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือในการเรียนตามความคิดเห็นของนักเรียน

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นว่า นักเรียนตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ

1.6 นิยามปฏิบัติการ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือในการเรียน หมายถึง ความรู้สึกและแนวคิดต่าง ๆ ของนักเรียนเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือในการเรียน โดยการตอบคำถามจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือในการเรียนของนักเรียน

การร่วมมือในการเรียน หมายถึง การทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การที่นักเรียนร่วมมือกันหาคำตอบในปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน การทบทวนบทเรียนร่วมกัน การร่วมกันทดลองเพื่อหาคำตอบในปัญหาต่าง ๆ การอภิปรายในประเด็นที่ยังหาคำตอบได้ไม่ชัดเจน หรือร่วมกันทำกิจกรรมอื่นใดอันเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพร่วมกัน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือในการเรียน หมายถึง ปัจจัยที่นักเรียนคิดว่าจะเกี่ยวข้องกับการร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ได้มานำศึกษา 5 ด้านดังนี้

- 1) ด้านผู้ร่วมงาน
- 2) ด้านรางวัลหรือเครื่องล่อ
- 3) ด้านจุดมุ่งหมายในการทำกิจกรรม
- 4) ด้านลักษณะของกิจกรรม
- 5) ด้านเงื่อนไขในการทำกิจกรรม

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งสังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดศรีสะเกษ ในปีการศึกษา 2537

ขนาดโรงเรียน หมายถึง จำนวนนักเรียนทั้งหมดในแต่ละโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยขนาดใหญ่ขนาดกลางและขนาดเล็ก ตามเกณฑ์ของ ก.ศ.

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 1000 คนขึ้นไป (ในที่นี้หมายถึงโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ)

โรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 500 ถึง 999 คน

โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนต่ำกว่า 500 คน

ฐานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้รวมของบิดามารดาของนักเรียนประกอบด้วย ฐานะเศรษฐกิจต่ำ ฐานะเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ฐานะเศรษฐกิจปานกลาง ฐานะเศรษฐกิจค่อนข้างสูง

ฐานะเศรษฐกิจต่ำ หมายถึง นักเรียนที่บิดาและมารดาไม่มีรายได้รวมกันต่อเดือน ระหว่าง 1 ถึง 2,500 บาท

ฐานะเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ หมายถึง นักเรียนที่บิดาและมารดาไม่มีรายได้รวมกันต่อเดือน ระหว่าง 2,501 ถึง 5,000 บาท

ฐานะเศรษฐกิจปานกลาง นักเรียนที่บิดาและมารดาไม่มีรายได้รวมกันต่อเดือน ระหว่าง 5,001 ถึง 7,500 บาท

ฐานะเศรษฐกิจค่อนข้างสูง หมายถึงนักเรียนที่บิดาและมารดามีรายได้รวมกันต่อเดือน ตั้งแต่ 7,501 บาท ขึ้นไป

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน
2. เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปเสริมสร้างการร่วมมือแก่นักเรียนมือซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งในปัจจุบันและในอนาคต